

UNA EXPERIÈNCIA INOBLIDABLE

He visitat el Museu de la Ciència un dissabte al matí. Ignoro si és un dia especialment favorable per a augmentar el nombre de visitants, però el cert és que avui n'hi ha molts, amb una majoria de joves i de nens. També hi ha gent gran, amb el mateix posat d'expectació que la resta de concurrents: tots tenen un somriure d'il·lusionada espera als llavis, com si es prepararessin per a emprendre una aventura fascinant. A mi no em sorprèn, perquè jo mateix em trobo sota aquest estat d'esperit. M'he promès a mi i als familiars que m'acompanyen una estona interessantíssima.

En general, els museus exhibeixen peces quietes, solemnes, que conviden a un cert recolliment. El Museu de la Ciència, en canvi, és ple d'objectes amb vida, mòbils, sonors, òptics (no pas simplement "visuals") i tots inciten a una participació activa del contemplador. El qual va enriquint els seus coneixements en passar d'un tema a l'altre, com si es tractés d'un joc ple de vivacitat, però mai banal.

L'hora de la meua visita coincideix amb una de les sessions del planetari, que té un gran poder d'atracció. El públic s'agombola a l'entrada, disciplinadament, i es lliura a converses gairebé en veu baixa tot comentant la meravella que els serà oferta. Els nens, mentre fan cua al costat dels grans, no paren de girar el cap per mirar el submarí que hi ha a fora. Els atreu d'una manera irresistible. "Ja hi anirem després...", diu un pare o un mestre als nois i noies més impacients. I afegeix: "Ara prepareu-vos a veure els altres cels".

"Els altres cels" és la lliçó monogràfica que es donarà avui. L'encarregat de la classe obre les portes del planetari i la gent hi entra a poc a poc, no s'empeny ningú, potser perquè la instal·lació presenta un aspecte tranquil·litzador. Es veu confortable, segura, a desgrat del misteri tècnic que representa el conjunt de projectors i aparells de rellotgeria que hi ha al centre de la sala, tot just a sota i al centre de la cúpula que ha d'assumir el paper de firmament. Les butaques són comodíssimes, amb uns respallers reclinables i encoixinats, es veu de seguida que permetran d'enfrontar-se amb les complexitats de l'astronomia sense neguits corporals, una cosa molt d'agraciar.

I comença la sessió. Milers d'estrelles i de cossos celestes inicien una desfilada al·lucinant, en el sentit contrari a les agulles del rellotge. Això em produeix el primer fenomen òptic (no previst en els textos que acompanyen els visitants): em fa l'efecte -claríssim- que tot l'equip que és l'ànima del planetari, els projectors, la rellotgeria i la sòlida base que els sustenta, es desplacen als meus ulls cap a l'esquerra, és una sensació desconcertant, perquè tot em semblava fermament collat a terra. La veu del locutor va desgranant el seu discurs, remarca que el cel que contemplem no és el nostre -el que estem acostumats a veure-, i ens dona informacions molt valuoses destinades a que ens en fem càrrec. Mentrestant, surt el sol darrera meu i recorre la volta més de pressa que no sembla. Provant de seguir-lo, inclino tant el respall de la meva butaca que quasi em trobo el clatell a la falda d'una senyora del rengle posterior. "Perdoni'm", li dic amb un rubor mal dissimulat. I ella em respon amablement que no hi ha de què, com si aquestes coses ja fossin pròpies dels planetaris.

Petites anècdotes apart, tinc la impressió que tothom s'ho passa bé. I aprenem, se'ns obre un univers que desconeixíem del tot o coneixíem malament, a desgrat de pertànyer-hi, és bo de saber on para la terra que trepitgem i el sostre infinit que la

cobreix, una mica com si algú ens fes present tot allò que ens hi juguem a les bones.

Un cop acabada la sessió, s'encenen els llums de la sala i el públic s'alça dels seients amb l'aire d'haver aprofitat el temps d'una manera ben agradable. La sortida és força més activa que l'entrada, potser perquè la gent es disposa a continuar un programa apassionant que el reclama irresistiblement. S'enceta una divisió d'opinions entre famílies i grups més o menys organitzats: hi ha qui vol anar de seguida al primer pis del museu ("Espai") i d'altres s'inclinen pel soterrani ("Mecànica" i "Ordinadors"), uns tercers desitgen romandre a la planta baixa ("Percepció") i uns altres se senten atrets pel segon pis ("òptica"). Jo sóc d'aquests darrers i hi arrossego els parents que m'acompanyen.

De fet, no passa res que no tingui possibilitats de reparació immediata. Sabem que cada reclam ens espera al lloc corresponent i ja ens havíem fet el propòsit de complaure'ns amb tots. Almenys, en una primera visita, perquè el Museu de la Ciència ens fa sentir que caldrà tornar-hi una colla de vegades. Potser és aquest sentiment el qui manté en els rostres dels visitants el somriure d'il·lusionada expectació que he esmentat abans.

La secció d'"òptica" no defrauda gens la fe que hi he posat, és plena de prodigis. A mi m'atreu de bon començament la finestra màgica. No me'n sé avenir... Mentre la miro amb els ulls ben oberts, la finestra gira sobre un eix, sempre en la mateixa direcció. Però si acluco un ull, la finestra canvia de cop i volta i es posa a girar en sentit contrari. Com que som desconfiats de mena, la primera reacció és de tornar a esbataranar tots dos ulls, per veure si descobrim alguna trampa mecànica que expliqui un fenomen que ens resistim a entendre. I constatem que no hi ha trampa o que, en tot cas, aquesta és tan sols en

nosaltres mateixos. La guia del museu ens explica que "el cervell prefereix d'acceptar que el sentit de gir ha canviat abans que entrar en contradicció amb l'experiència". És fantàstic! Jo he tingut sempre reserves serioses pel que fa a les experiències del meu cervell, però a partir d'ara el consideraré en quarantena perpètua. Val més no refiar-se massa.

Mentre afronto la pertorbació ocasionada per la finestra màgica, els meus parents em criden de diverses bandes. S'han escampat. Un d'ells vol que vegi la cambra misteriosa, un altre em convida a jugar amb la llum i els miralls i encara un altre, engrescat per la paradoxa òptica, em proposa de compartir el seu entusiasme. Tot això no afecta pas únicament la meua família, sinó que és evident en tots els grups. Hi ha un revoltim general, però dins una captivença molt civilitzada. Es deu a unes ganes de no perdre's res, de veure-ho tot. Algun impacient vol arrossegar els seus acompanyants i comença a passar cap als altres pisos, perquè les promeses són moltes: els coets d'exploració de l'espai, l'espectacle estroboscòpic, les ombres sofisticades, el triangle impossible, la cortina de les sensacions, el giroscopi, el dimoniet de Descartes, els dibuixos animats, el pèndol de Foucault, els microordinadors, els hemisferis de Magdeburg, les verticals que creixen, la percepció del so en relleu... I més, molt més que tot això. He fet una llista sense ordre, sota la impressió recent d'un aiguabarreig de descobertes memorables. Són coses que ja hauríem de saber, però la veritat és que aquí, en posar-nos-hi en contacte, se'ns obren les portes del coneixement directe.

Algú ha dit que els museus són cementiris de l'art i de la història, és una opinió depriment, no del tot justa, però qui sap si té el valor de les aproximacions. Tanmateix, els cementiris (ni caldria dir-ho) mereixen tots els respectes, són també una part de la memòria col·lectiva que hem de preservar.

Però el Museu de la Ciència és diferent. No es limita a ressuscitar la memòria, sinó que activa poderosament la imaginació, tan necessària per a poder viure. M'atreviria a dir que després de visitar-lo (o d'"ésser visitats" per tot allò que ofereix) ens sentim una mica millors, una mica més complets. Com si ens haguéssim acostat a un món màgic que és tan nostre com el món qualificat de real, perquè també existeix en nosaltres mateixos i ens envolta.

Voldria acabar aquestes ratlles amb una recomanació fervorosa: cal anar al Museu de la Ciència, i tornar-hi unes quantes vegades. És una recomanació d'aquelles que es fan de gust, perquè els amics, els parents i els coneguts -si en fan cas- l'agrairan de veres.

Pere Calders

En general, els museus exhibeixen peces rares, solenns, que conviden a un cert recolliment. El canvi, és ple d'objectes amb vida, molts d'ells (no pas simplement "vius") i tota incita a una participació activa del contemplador. El qual va enriquint els seus coneixements en passar d'un tema a l'altre, com si es tractés d'un joc ple de vivacitat, però mai banal.

L'hora de la meua visita coincideix amb una de les sessions del planetari, que té un gran poder d'atracció. El públic s'agrupa a l'entrada, disciplinadament, i es lliura a converses gairebé atònites tot comentant la meravella que els serà oferta. Els meus pensaments fan que el cos dels grans, no parem de girar al cap per dir el submunt que hi ha a fora. Els atreu d'una manera irresistible. "Ja hi anirem després...", diu un pare o un mestre als nens i noies més importants. I afegeix: "Ara prepareu-vos a veure els altres cels".